

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 60/2019-37

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 14. januára 2020 v senáte zloženom z predsedu senátu Mojmíra Mamojku (sudca spravodajca) a zo sudcov Petra Straku a Martina Vernarského v konaní o prijatej ústavnej sťažnosti [REDACTED], [REDACTED], zastúpeného advokátskou kanceláriou Kolíková & Partners, s. r. o., Radvanská 5267/21, Bratislava, v mene ktorej koná advokát a konateľ Mgr. Lukáš Opett, PhD., vo veci namietaného porušenia základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 233/2013 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo [REDACTED] na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava III v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 233/2013 porušené boli.

2. [REDACTED] priznáva finančné zadostučinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je mu Okresný súd Bratislava III povinný zaplatiť do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava III je povinný uhradiť [REDACTED] [REDACTED] trovy právneho zastúpenia v sume 325,42 € (slovom trisdvadsaťpäť eur a štyridsaťdva centov) na účet jeho právneho zástupcu Mgr. Lukáša Opetta, PhD., advokátska kancelária Kolíková & Partners, s. r. o., Radvanská 5267/21, Bratislava, do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

4. Ústavnej sťažnosti vo zvyšnej časti nevyhovuje.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Vymedzenie napadnutého konania a sťažnostná argumentácia

1. Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 60/2019-20 z 22. októbra 2019 prijal na ďalšie konanie ústavnú sťažnosť [REDACTED] [REDACTED] (ďalej len „sťažovateľ“), ktorou namietal porušenie svojho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“), ako aj práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava III (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 14 C 233/2013 (ďalej aj „namietané alebo napadnuté konanie“) o vydanie bezdôvodného obohatenia, v ktorom nebolo do dňa podania ústavnej sťažnosti meritórne rozhodnuté.

2. Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti zrekapituloval doterajší priebeh namietaného konania chronologickým sumárom procesných úkonov v danej veci a podľa jeho názoru postupom okresného súdu vznikli v namietanom konaní zbytočné prietahy spôsobené

nečinnosťou okresného súdu v období od 9. októbra 2014 do 20. augusta 2015, ako aj od 12. januára 2017 do 2. februára 2018 a následne aj od 14. mája 2018 do 25. septembra 2018. Týmto postupom vznikli prieťahy spočívajúce v nečinnosti okresného súdu, a to v celkovej dĺžke viac ako 2 roky a 3 mesiace z doterajšej dĺžky konania 5 rokov a 2 mesiace ku dňu podania ústavnej sťažnosti.

3. Za obdobie zbytočných prieťahov spôsobených neefektívnou a chaotickou činnosťou okresného súdu označuje sťažovateľ aj obdobie od 2. februára 2018 do dňa podania ústavnej sťažnosti.

4. V súvislosti s predmetom konania ako jednou z podmienok, splnenie ktorých ústavný súd skúma pri ústavných sťažnostiach namietajúcich zbytočné prieťahy, sťažovateľ uviedol, že predmet konania, t. j. žalobu o vydanie bezdôvodného obohatenia, nemožno považovať za vec právne ani skutkovo zložitú.

5. Sťažovateľ je toho názoru, že svojím správaním v namietanom konaní neprispel k zbytočným prieťahom. Bol primerane aktívny, prostredníctvom právneho zástupcu nahliadal do spisu, v lehote reagoval na výzvy okresného súdu a zúčastňoval sa na nariadených pojednávaníach. Sťažovateľ si však je vedomý, že dĺžku konania rovnako negatívne ovplyvnilo aj správanie žalovanej. Z uvedeného dôvodu sťažovateľ ústavnou sťažnosťou napáda len tie obdobia nečinnosti a neefektívnej činnosti okresného súdu, ktoré správaním žalovanej ovplyvnené neboli.

6. Sťažovateľ považuje za dôvod vzniku zbytočných prieťahov práve postup okresného súdu, ktorý, ako už bolo uvedené, konanie ovplyvnil nečinnosťou, ako aj svojou neefektívnou a nesústredenou činnosťou, a za najzávažnejší prejav nesústredenej činnosti sťažovateľ považuje fakt, že okresný súd až takmer po 5 rokoch trvania konania bez bližšieho zdôvodnenia opätovne vyzval strany na doplnenie dokazovania, ktoré do dňa podania ústavnej sťažnosti stále neukončil.

7. Sťažovateľ si uvedomuje, že prietahy v namietanom konaní nie sú zavinené aktuálnou zákonnou sudkyňou, ale skôr viacnásobnými zmenami konajúcich sudcov a zlou personálnou situáciou a vyťaženosťou okresného súdu. Napriek tomu je toho názoru, že zodpovednosť za prietahy v namietanom konaní je objektívnou zodpovednosťou okresného súdu, ktorej sa nemôže zbaviť odkazom na problémy v oblasti organizácie práce.

8. Na základe uvedenej sťažnostnej argumentácie sťažovateľ navrhol, aby ústavný súd po prijatí ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nálezom vyslovil porušenie základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj práva na prerokovanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru postupom okresného súdu v namietanom konaní a aby okresnému súdu prikázal v namietanom konaní konať. Zároveň žiadal o priznanie finančného zadosťučinenia vo výške 6 000 € a rovnako si uplatnil aj náhradu trov právneho zastúpenia.

II.

Vyjadrenie okresného súdu a replika sťažovateľa

9. Po prijatí časti ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd vyzval predsedu okresného súdu, aby sa vyjadril k ústavnej sťažnosti a zároveň oznámil, či trvá na tom, aby sa vo veci konalo ústne pojednávanie. Okresný súd v prípise sp. zn. Spr 380/2019 z 13. novembra 2019 oznámil, že súhlasí s tým, aby ústavný súd upustil od ústneho pojednávania. K veci sa vyjadril aj zákonný sudca, ktorý v podstatnom uviedol:

«Predmetný spis mi bol ako zákonnému sudcovi pridelený na prejednanie a rozhodnutie dňa 05.03.2019 na základe Dodatku č. 3 k rozvrhu práce Okresného súdu Bratislava III, účinného dňom 01.03.2019. Vo veci bol dňa 15.03.2019 nariadený nový termín pojednávania na deň 17.06.2019. Uvedený termín pojednávania bo zrušený z dôvodu žiadosti právnej zástupkyne žalovanej o odročenie pojednávania a súčasne dňa 14.06.2019 bol nariadený aktuálny termín pojednávania na deň 03.10.2019. Mám za to, že od pridelenia spisu konám vo veci plynule, pričom k zmareniu pôvodného termínu pojednávania (17.06.2019) došlo na základe konania žalovanej.

Sťažovateľ v ústavnej sťažnosti špecifikoval jednotlivé obdobia od podania žaloby, ktoré považoval za poznačené nečinnosťou a zbytočnými prietahmi zo strany tunajšieho súdu s tým, že za najzávažnejšie obdobie nesústredenej a chaotickej činnosti okresného súdu označil obdobie od 02.02.2018 do podania ústavnej sťažnosti, t. j. do 08.10.2018. Vzhľadom na obdobie, ktorému sťažovateľ pripisuje zodpovednosť tunajšieho súdu za zbytočné prietahy, mi neprináleží vyjadrovať sa k procesnému postupu a plynulosti jednotlivých procesných úkonov súdu v období, keď som nebol vo veci zákonným sudcom.

Chronologický prehľad jednotlivých procesných úkonov súdu a sporových strán je súčasťou ústavnej sťažnosti sťažovateľa na strane č. 2 – 3.»

10. Následne ústavný súd vyzval právneho zástupcu sťažovateľa, aby sa vyjadril, či trvá na ústnom pojednávaní, a zároveň mu zaslal vyjadrenie okresného súdu na vedomie a prípadné zaujatie stanoviska k veci.

11. Právny zástupca sťažovateľa v podaní z 5. decembra 2019 ústavnému súdu oznámil, že súhlasí s upustením od ústneho pojednávania, a v podstatnom uviedol:

„... Zákonný sudca [REDAKOVANÉ] sa svojim podaním vyjadril k obdobiu, v ktorom bol tomuto sudcovi spis pridelený na prejednanie a rozhodnutie, pričom zákonný sudca v zásade vymenoval skutkové okolnosti, ktoré nastali v období od 05.03.2019 do 17.09.2019. Ďalej poukázal na skutočnosť, že sťažovateľ namieta obdobie do 08.10.2018, a z dôvodu, že v tom čase nebol zákonným sudcom neprináleží mu vyjadrovať sa k danému obdobiu. Okresný súd sa tak k obdobiu uvedenom v ústavnej sťažnosti (sťažovateľom namietané obdobia nečinnosti 09.10.2014-20.08.2015, 12.01.2017-02.02.2018, 14.05.2018-25.09.2018 a sťažovateľom namietané obdobie neefektívnej činnosti 02.02.2018-08.10.2018) nevyjadruje a nevyjadruje sa ani k obdobiu po podaní ústavnej sťažnosti od 09.10.2018-04.03.2019. Preto nepovažujeme za potrebné reagovať priamo na vyjadrenie okresného súdu. Týmto podaním sa však vyjadrujeme k obdobiu, ktoré nasledovalo v predmetnom súdnom konaní po podaní ústavnej sťažnosti sťažovateľom.

... Sťažovateľ je toho názoru, že za obdobie neefektívnej činnosti okresného súdu možno považovať tiež obdobie po podaní ústavnej sťažnosti až do 03.10.2019 (meritórne

rozhodnutie okresného súdu), čo preukazujeme nasledovnými okolnosťami. Ako sme Ústavný súd SR informovali v ústavnej sťažnosti, v predmetnej veci bolo na deň 12.11.2018 nariadené pojednávanie.

Spomenuté pojednávanie bolo odročené, čo bolo sťažovateľovi oznámené e-mailom dňa 07.11.2019. Dôvod odročenia pojednávania boli zdravotné dôvody na strane žalovanej. Termín pojednávania bol nariadený na deň 05.02.2019 na 13:30 (príloha č. 1). E-mailom zo dňa 01.02.2019 (4 dni pred nariadeným pojednávaním) boli sporové strany informované o presune termínu pojednávania nariadeného na deň 05.02.2019 z 13:30 na 09:00. Na tomto pojednávaní bola sťažovateľovi oznámená zmena zákonného sudcu – novou zákonnou sudkyňou bola od 20.08.2018 [REDACTED]. Nepojednávalo sa však vo veci samej, pretože zmena termínu pojednávania bola dôvodom na ďalšie odročenie termínu pojednávania na 15.02.2019 (príloha č. 2 a 3). Nariadený termín pojednávania na deň 15.02.2019 bol odročený opätovne zo zdravotných dôvodov na strane žalovanej. Nový termín pojednávania bol nariadený na 10.04.2019 (príloha č. 4). Dňa 18.03.2019 bola sťažovateľovi oznámená ďalšia zmena zákonného sudcu vo veci. Z tohto dôvodu bol opätovne zrušený nariadený termín pojednávania pôvodne na deň 10.04.2019 a pojednávanie bolo nariadené na nový termín dňa 17.06.2019 (príloha č. 5 a 6). Pojednávanie dňa 17.06.2019 bolo odročené zo zdravotných dôvodov zástupkyne žalovanej na termín 03.10.2019 (príloha č. 7). Napokon, na pojednávaní dňa 03.10.2019 okresný súd vyhlásil dokazovanie za skončené a vyhlásil rozsudok, ktorého písomné vyhotovenie bolo sťažovateľovi doručené dňa 08.11.2019 (príloha č. 8 a 9). V súčasnosti sa tak nachádza predmetné súdne konanie v štádiu po vynesení rozsudku súdu prvej inštancie.

... Ako je zrejmé z vyššie uvedeného, okresný súd síce vykonal viacero úkonov, avšak vykonané úkony okresným súdom nemožno, podľa nášho názoru, považovať za efektívne, a tak dochádzalo k prietahom v konaní neefektívnou činnosťou okresného súdu aj po podaní ústavnej sťažnosti sťažovateľom. Za prietahy v konaní vo forme neefektívnej činnosti považujeme:

- zmena termínu pojednávania nariadeného na 05.02.2019 z 13:30 na 09:00 bez zachovania lehoty na prípravu na pojednávanie v trvaní 5 dní pre žalovanú, čo bolo príčinou odročenia termínu pojednávania na 15.02.2019;

- pojednávanie nariadené na 07.11.2018 bolo odročené bez preukázania dôležitého dôvodu zo strany žalovanej (§ 183 ods. 1 CSP), pričom okresný súd nepristúpil k pojednávaniu v neprítomnosti strany alebo písomnému výsluchu strany sporu (§ 195 ods. 3 CSP). Z prílohy č. 10 je zrejmé, že skutočnosti, ktoré tvrdila žalovaná (vážne zdravotné problémy trvajúce mesiac, infekčné vírusové ochorenie) nevyplývali z priloženej prílohy k jej podaniu.

- pojednávanie nariadené na 15.02.2019 bolo odročené bez preukázania dôležitého dôvodu zo strany žalovanej (§ 183 ods. 1 CSP), pričom okresný súd nepristúpil k pojednávaniu v neprítomnosti strany alebo písomnému výsluchu strany sporu (§ 195 ods. 3 CSP). Z prílohy č. 11 je zrejmé, že žalovaná nepredložila potvrdenie o tom, že dňa 15.02.2019 má absolvovať denzitometrické vyšetrenie, a toto potvrdenie ani dodatočne na výzvu súdu dodatočne. Výmenný listok od všeobecného lekára, resp. priepustka nemôžu nahradiť konkrétny nález o vykonanom vyšetrení.

- pojednávanie nariadené na 17.06.2019 bolo odročené bez preukázania odôvodnenej požiadavky na zastúpení advokátkou [REDAKOVANÉ], najmä s prihliadnutím na právnu jednoduchosť tohto sporu a prihliadnutím na skutočnosť, že od advokáta vždy možno spravodlivo žiadať, aby sa dal zastúpiť iným advokátom (príloha č. 12);

- V priebehu jedného roka došlo k dvom zmenám v osobe zákonného sudcu (20.08.2018 a zmena oznámená sťažovateľovi dňa 18.03.2019).

Sťažovateľ svojim správaním neprispel k vzniknutým prieťahom, o konanie sa primerane zaujímal, uskutočnil viaceré nahliadnutia do spisu (13.12.2018, 30.01.2019, 26.06.2019), zúčastnil sa na nariadených pojednávaniach. Uvedomujeme si, že najmä opakované odročenia pojednávania z dôvodov na strane žalovanej a jej právneho zástupcu spôsobili v tomto období predĺženie súdneho konania. Považujeme však za podstatné, že okresný súd nesprávne postupoval pri odročovaní nariadených pojednávanií, keď nesprávne vyhodnotil skutočnosti vyplývajúce z jednotlivých ospravedlnení žalovanej či jej právneho zástupcu. Pri využití prostriedkov, ktoré pripúšťa Civilný sporový poriadok, mohol prispieť k rýchlemu rozhodnutiu vo veci, ktoré bez tak trvá neprimerane dlho (konanie na súde prvej inštancie od podania žaloby až do rozhodnutia súdu prvej inštancie trvalo celkom 6 rokov a 2 mesiace). Sťažovateľ tak namieta porušenie svojho základného

práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 Ústavy a právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa ustanovenia č. 6 ods. 1 Dohovoru... činnosťou okresného súdu v období od 09.10.2018 do 03.10.2019.“

III.

K obsahu spisu okresného súdu v napadnutom konaní

12. Ústavný súd v záujme objektívneho posúdenia veci požiadal okresný súd o predloženie súdneho spisu, ktorý mu okresný súd doručil na nahliadnutie 20. novembra 2019. Zo spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie, z vyjadrenia okresného súdu a ústavnej sťažnosti ústavný súd zistil takýto stav namietaného konania:

12.1 Dňa 31. júla 2013 bol okresnému súdu doručený návrh sťažovateľa na vydanie platobného rozkazu (návrh na vydanie bezdôvodného obohatenia vo výške 2 343,24 € s prísl.). Po podaní odporu proti platobnému rozkazu vydanému 11. septembra 2013 sa uskutočnilo 25. septembra 2014 prvé pojednávanie.

12.2 Následne 20. augusta 2015 okresný súd uznesením nepripustil zastupovanie žalovanej. Dňa 13. apríla 2016 bol okresnému súdu doručený spis z Krajského sudu v Bratislave spolu s jeho uznesením č. k. 2 Co 326/2015-159 zo 16. marca 2016, ktorým potvrdil uznesenie okresného súdu č. k. 14 C 233/2013-115 z 20. augusta 2015.

12.3 Ďalšie pojednávanie určené na 28. júl 2016 bolo odročené na 29. november 2016, keďže 18. júla 2016 žalovaná súdu oznámila, že sa v otázke svojho zastúpenia obrátila na Centrum právnej pomoci. Pojednávanie nariadené na 29. november 2016 bolo opätovne odročené z dôvodu riešenia zastúpenia žalovanej Centrom právnej pomoci na 12. január 2017. Uznesením okresného súdu z 29. novembra 2016 bola pripustená zmena žaloby (jej rozšírenie o ďalšie pohľadávky vzniknuté na základe toho istého právneho titulu počas súdneho konania).

12.4 Pojednávanie nariadené na 12. január 2017 bolo odročené na neurčito z dôvodov na strane právnej zástupkyne žalovanej. Dňa 2. februára 2018 vydal súd pokyn na výzvu na uplatnenie prostriedkov procesnej obrany a útoku podľa § 153 ods. 1 CSP a súčasne bol tiež nariadený termín pojednávania na 20. marec 2018, ktoré bolo po prednesoch právneho zástupcu sťažovateľa a právnej zástupkyne žalovanej odročené na 15. máj 2018 s tým, že v lehote 21 dní sa žalobca vyjadrí k písomným podaniam žalovanej predloženým na pojednávaní. Dňa 14. mája 2018 bolo sťažovateľovi doručené „*Upovedomenie o odročení alebo odvolaní pojednávania*“ zo 14. mája 2018, ktorým sa nariadené pojednávanie zrušilo pre práceneschopnosť zákonnej sudkyne. Dňa 25. septembra 2018 okresný súd nariadil pojednávanie na 12. november 2018, ktoré však bolo pre chorobu žalovanej odročené na 5. február 2019 a neskôr na 15. február 2019, pozn.). Posledné relevantné pojednávanie sa konalo 3. októbra 2019, na ktorom okresný súd vyhlásil rozsudok (č. l. 429 až č. l. 439).

IV.

Právomoc ústavného súdu, zákonné a judikatúrne východiská a vyhodnotenie postupu okresného súdu

13. Podľa čl. 124 ústavy ústavný súd je nezávislým súdnym orgánom ochrany ústavnosti.

14. Podľa čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

15. Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon. Týmto zákonom je s účinnosťou od 1. marca 2019 zákon č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“)

v čl. I § 1 až § 13, § 16 až § 28, § 32 až § 248, § 250 a § 251. V zmysle § 246 ods. 1 a 2 zákona o ústavnom súde sa tento zákon použije aj na konania začaté do 28. februára 2019, pričom právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali do 28. februára 2019, zostávajú zachované.

16. Predmetom konania pred ústavným súdom bolo posúdenie, či postupom okresného súdu dochádza(lo) k porušovaniu základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

17. Podľa čl. 48 ods. 2 ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov. Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná.

18. Ústavný súd si pri výklade „práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“ garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil aj judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o „právo na prejednanie veci v primeranej lehote“, preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, I. ÚS 28/01, I. ÚS 20/02, I. ÚS 132/03).

19. Ústavný súd vo svojej rozhodovacej činnosti, ktorá je plne aplikovateľná i po zmene právnej úpravy, konštantne vychádza z názoru, že účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 221/04, IV. ÚS 365/04). Pre naplnenie práva zaručeného v čl. 48 ods. 2 ústavy nestačí, aby štátne orgány (napr. všeobecné sudy) vec len prerokovali, prípadne vykonali rôzne úkony (bez ohľadu na ich počet) a právoplatne nerozhodli (napr. I. ÚS 118/02).

20. Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v konaní, ktorý čo najskôr odstráni stav právnej neistoty, kvôli ktorému sa strana sporu obrátila na súd so žiadosťou o jeho rozhodnutie.

21. Táto povinnosť súdu a sudcu vyplývala do 30. júna 2016 z ustanovení Občianskeho súdneho poriadku (ďalej len „OSP“), ktorý bol s účinnosťou od 1. júla 2016 zrušený, a počnúc týmto dňom je úprava civilného sporového, civilného mimosporového a správneho súdneho konania predmetom Civilného sporového poriadku (ďalej aj „CSP“), Civilného mimosporového poriadku a Správneho súdneho poriadku.

22. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej do 30. júna 2016 vyplývala z § 6 OSP, ktorý súdu prikazoval, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupoval tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo, postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prerokovaná a rozhodnutá, ako aj z § 117 ods. 1 OSP, podľa ktorého bol sudca povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov, a z § 119 ods. 1 OSP, podľa ktorého sa pojednávanie môže odročiť len z dôležitých dôvodov, ktoré sa musia oznámiť. Ak sa pojednávanie odročuje, predseda senátu alebo samosudca spravidla oznámi deň, v ktorý sa bude konať nové pojednávanie.

23. Povinnosť súdu a sudcu konať bez prietáhov podľa právnej úpravy účinnej už od 1. júla 2016 je *expressis verbis* zakotvená ako základný princíp civilného sporového konania v čl. 17 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá, predchádza zbytočným prietahom, koná hospodárne a bez zbytočného a neprimeraného zaťažovania strán sporu a iných osôb. Tento základný princíp konania je premietnutý aj do ďalších ustanovení Civilného sporového poriadku.

24. Napríklad povinnosť súdu konať bez prietáhov vyplýva z § 157 ods. 1 CSP, podľa ktorého súd postupuje v konaní tak, aby sa mohlo rozhodnúť rýchlo a hospodárne, spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania, z § 153 CSP o sudcovskej koncentrácii konania, ďalej z § 168 – § 172 CSP o predbežnom prejednaní sporu a následkoch neprítomnosti strán aj z § 179 ods. 1 CSP, podľa ktorého pojednávanie vedie súd tak, aby sa mohlo rozhodnúť spravidla na jedinom pojednávaní s prihliadnutím na povahu konania a účel tohto zákona, alebo z § 183 ods. 1 prvej vety CSP, podľa ktorej pojednávanie sa môže odročiť len z dôležitých dôvodov.

25. Judikatúra ústavného súdu sa ustálila v tom, že otázka, či v konkrétnom súdnom konaní mohlo dôjsť k zbytočným prietahom, a teda či bolo alebo nebolo porušené základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, sa skúma vždy s ohľadom na konkrétne okolnosti každého jednotlivého prípadu najmä podľa týchto troch základných kritérií: (1) právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, (2) správanie účastníka súdneho konania a (3) postup samotného súdu (napr. I. ÚS 41/02, IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04, I. ÚS 398/2016). V súlade s judikatúrou ESĽP ústavný súd prihliada aj na predmet sporu (povahu prerokúvanej veci) v posudzovanom konaní a jeho význam pre sťažovateľa (napr. I. ÚS 19/00, I. ÚS 54/02, II. ÚS 32/02, IV. ÚS 187/07). Podľa rovnakých kritérií ústavný súd postupoval aj v danom prípade.

26. Pokiaľ ide o kritérium zložitosti veci, ústavný súd konštatuje, že konanie o vydanie bezdôvodného obohatenia nevykazovalo z právneho hľadiska črty mimoriadnej zložitosti a tvorí bežnú súčasť rozhodovacej agendy všeobecných súdov. Predseda okresného súdu vo svojom vyjadrení taktiež nepoukázal ani na právnu, ani na skutkovú zložitosť veci.

27. Pri hodnotení podľa ďalšieho kritéria, teda správania sťažovateľa v preskúmvanej veci, ústavný súd konštatuje, že nezistil také okolnosti, ktoré by mali byť osobitne zohľadnené na ťarchu sťažovateľa pri posudzovaní otázky, či a z akých dôvodov

došlo v tomto konaní k zbytočným prieťahom, teda neprimeraná dĺžka napadnutého konania pred okresným súdom nebola vyvolaná správaním sťažovateľa.

28. Napokon ústavný súd pristúpil k hodnoteniu tretieho kritéria, a to samotného postupu okresného súdu. Ústavný súd pritom vychádzal zo svojej ustálenej judikatúry, podľa ktorej zbytočné prieťahy v konaní môžu byť zapríčinené nielen samotnou nečinnosťou všeobecného súdu, ale aj jeho neefektívnou činnosťou, t. j. takým konaním, ktoré nevedie efektívne k odstráneniu právnej neistoty (II. ÚS 32/03, IV. ÚS 267/04, IV. ÚS 182/08).

29. Ústavný súd sa podrobne oboznámil s doterajším priebehom napadnutého konania a zistil, že okresný súd priebežne konal o návrhu sťažovateľa, nariadil pojednávajúce a napokon aj rozhodol rozsudkom už po prijatí ústavnej sťažnosti, ale na druhej strane sa vyskytli predtým v jeho činnosti obdobia nečinnosti, ktoré uviedol sťažovateľ (pozri bod 2), a tiež neefektívna činnosť (pozri bod 11). Celková doba konania na prvostupňovom súde (6 rokov) je teda neprimeraná, čo je nezlučiteľné s označenými základnými právami podľa ústavy a dohovoru, ktorých porušenie sťažovateľ namieta, a judikatúrou ESLP a ústavného súdu.

V.

Posúdenie veci ústavným súdom

K bodu 1 výrokovej časti nálezu

30. Na základe uvedeného ústavný súd dospel k záveru, že okresný súd v napadnutom konaní porušil základné právo sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prieťahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, ako aj jeho právo na prejednanie záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru (bod 1 výroku tohto nálezu).

31. Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak ústavný súd vyhovie sťažnosti, svojím rozhodnutím vysloví, že právoplatným rozhodnutím, opatrením alebo iným zásahom boli

porušené práva alebo slobody podľa odseku 1, a zruší také rozhodnutie, opatrenie alebo iný zásah. Ak porušenie práv alebo slobôd podľa odseku 1 vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Keďže v čase rozhodovania okresného súdu bol vyhotovený rozsudok vo veci, ktorý bol zaslaný aj sporovým stranám, konanie pred okresným súdom bolo skončené. Ústavný súd preto neprikazoval okresnému súdu konať bez zbytočných prietáhov, ako to požadoval sťažovateľ v bode 8.

K bodu 2 výrokovej časti nálezu

32. Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie [obdobne § 133 ods. 3 písm. e) zákona o ústavnom súde].

33. Podľa § 135 ods. 1 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd prizná sťažovateľovi primerané finančné zadosťučinenie, orgán verejnej moci, ktorý porušil základné práva a slobody sťažovateľa, je povinný sťažovateľovi priznané finančné zadosťučinenie zaplatiť do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

34. Podľa § 135 ods. 2 zákona o ústavnom súde ak ten, komu bolo uložené zaplatiť sťažovateľovi finančné zadosťučinenie, v lehote do dvoch mesiacov od nadobudnutia právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu priznané finančné zadosťučinenie sťažovateľovi nezaplatí, zvyšuje sa finančné zadosťučinenie priznané ústavným súdom o 5 % za každý aj začatý rok omeškania až do jeho zaplatenia.

35. Sťažovateľ žiadal priznať primerané finančné zadosťučinenie v sume 6 000 € a túto svoju požiadavku odôvodnil jednak samotným porušením svojich práv zbytočnými prietáhmi a taktiež celkovou dobou konania pred okresným súdom.

36. Vychádzajúc z doterajšej dĺžky napadnutého konania a prihliadajúc na zistené obdobia nečinnosti a neefektívnu činnosť okresného súdu, ústavný súd konštatuje,

že v posudzovanej veci existujú dôvody na priznanie finančného zadosťučinenia. Pri ustálení sumy ústavný súd prihliadal na namietané skutočnosti a celkovú dobu napadnutého konania, jeho priebeh a na mieru zavinenia okresného súdu na vzniknutých priet'ahoch, ako aj to, že po prijatí ústavnej s'ťažnosti okresný súd už meritórne rozhodol. Zároveň vzal ústavný súd do úvahy správanie s'ťažovateľa, povahu veci a význam konania pre s'ťažovateľa. Podľa názoru ústavného súdu konkrétnym okolnostiam posudzovanej veci zodpovedá priznanie finančného zadosťučinenia s'ťažovateľovi v sume 1 500 €, ako to je uvedené v bode 3 výroku tohto nálezu. Vo zvyšnej časti jeho žiadosti ústavný súd nevyhovel (bod 4 výroku nálezu). K požiadavke s'ťažovateľa na priznanie sumy 1 000 €, resp. až 1 500 € za rok namietaného konania podľa judikatúry ESĽP, ústavný súd vychádzajúc zo svojej judikatúry (napr. I. ÚS 4/06, IV. ÚS 275/05 a I. ÚS 139/06) ešte dodáva, že *„kritériá stanovené ESĽP nepreberá formálne, ale materiálne, teda okrem základných kritérií... prihliada aj na reálne možnosti národného hospodárstva Slovenskej republiky“* (teda aj v danom prípade na to, že priemerná nominálna mesačná mzda zamestnanca v hospodárstve Slovenskej republiky napr. v roku 2018 bola 1 060 € a obdobné ekonomické ukazovatele v Talianskej republike predstavovali 2 590 € a v Portugalsku 1 508 €).

VI.

Trovy konania

37. Ústavný súd napokon rozhodol aj o náhrade trov právneho zastúpenia, ktoré s'ťažovateľovi vznikli v konaní pred ústavným súdom.

38. Podľa § 73 ods. 3 zákona o ústavnom súde ústavný súd môže v odôvodnených prípadoch podľa výsledku konania uznesením uložiť niektorému účastníkovi konania, aby úplne alebo sčasti nahradil inému účastníkovi konania alebo štátu trovy konania.

39. Ústavný súd pri rozhodovaní o náhrade trov právneho zastúpenia s'ťažovateľa vychádzal z § 1 ods. 3, § 11 ods. 3 a § 16 ods. 3 vyhlášky Ministerstva spravodlivosti

Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov.

40. Ústavný súd priznal sťažovateľovi náhradu trov právneho zastúpenia za 2 úkony právnej služby vykonané v roku 2018 (prevzatie a príprava zastúpenia a podanie ústavnej sťažnosti) v sume dvakrát po 153,50 € a režijný paušál v sume dvakrát po 9,21 €. Celková hodnota náhrady trov konania tak predstavuje sumu 325, 42 € (bod 3 výroku tohto nálezu).

41. Priznanú náhradu trov konania je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcu sťažovateľa (§ 62 zákona o ústavnom súde v spojení s § 263 ods. 1 CSP).

42. Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, treba pod právoplatnosťou nálezu uvedenou vo výroku tohto rozhodnutia rozumieť jeho doručenie účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 14. januára 2020

Mojmír Mamojka
predseda senátu